

10.03 Ανεξήγητα φαινόμενα Πέτρινοι γίγαντες

Στο μάθημα αυτό θα μιλήσουμε για:

α) τα επιρρήματα.

β) τις αντώνυμες λέξεις.

Λίγα λόγια για το κείμενο

Το κείμενο αυτό αναφέρεται στα μεγαλιθικά μνημεία - περιέργες κατασκευές από τεράστιες πέτρες- που υπάρχουν σε διάφορα μέρη του κόσμου. Συγκεκριμένα, μάλιστα, μιλάει για τα μεγαλιθικά μνημεία της Δυτικής Ευρώπης, που είναι τα αρχαιότερα του κόσμου.

Αυτά, λοιπόν, τα μνημεία, που κατασκευάστηκαν από την 5η ως την 3η χιλιετία π.Χ., οι αρχαιολόγοι, βασιζόμενοι στα ευρήματα των ανασκαφών, πιστεύουν πως σχετιζόνταν με την ταφή των νεκρών. Η κατασκευή τους, όμως, αποτελεί μυστήριο. Για τα 300 τέτοια μνημεία που σώζονται στις μέρες μας. με πιο γνωστό απ' όλα αυτό του Στόουνχεντζ, δε γνωρίζουμε τίποτα για το πώς οι άνθρωποι της εποχής εκείνης μπόρεσαν να μεταφέρουν τις τεράστιες πέτρες από το σημείο από το οποίο προέρχονταν χωρίς τη βοήθεια μηχανικών μέσων ή για το πώς τις έστησαν όρθιες. Επίσης δε γνωρίζουμε ούτε τι ακριβώς γινόταν σ' αυτά τα μνημεία. Σε όλα αυτά τα ερωτήματα ελπίζουμε πως οι μελλοντικές ανακαλύψεις των αρχαιολόγων θα δώσουν κάποια στιγμή την απάντηση.

Είδος κειμένου: Επιστημονική ιστορική περιγραφή.

Κύριο Θέμα: Το μυστήριο των μεγαλιθικών μνημείων, κυρίως της Δυτικής Ευρώπης, που αφορά στον τρόπο κατασκευής τους και στην ακριβή χρήση τους.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Τα επιρρήματα

Επιρρήματα λέγονται οι **άκλιτες λέξεις** που **προσδιορίζουν** κυρίως **ένα ρήμα**, αλλά και ένα επίθετο, αριθμητικό ή άλλο επίρρημα, και φανερώνουν τόπο, χρόνο, τρόπο, ποσό, βεβαιότητα, δισταγμό, άρνηση.

Π.χ. Μη βγεις **έτσι έξω**. (Τα επιρρήματα **έτσι** και **έξω**, που προσδιορίζουν το ρήμα Μη βγεις, φανερώνουν τρόπο -το «πώς»- και τόπο -το «πού»- αντίστοιχα).

Αισθάνεται **καλά**. (Το επίρρημα καλά, που προσδιορίζει το ρήμα Αισθάνεται, φανερώνει τρόπο - το «πώς» αισθάνεται.)

Ο καιρός θα χαλάσει **αύριο**. (Το επίρρημα αύριο, που προσδιορίζει το ρήμα θα χαλάσει, φανερώνει χρόνο το «πότε» θα χαλάσει.)

Είναι **πολύ** καλό παιδί. (Το επίρρημα πολύ, που προσδιορίζει το επίθετο καλό, φανερώνει ποσό - το «πόσο» καλό παιδί είναι).

Είδη επιρρημάτων

Είδη επιρρημάτων		
Τοπικά	Φανερώνουν τόπο και απαντούν στην ερώτηση « πού ;»	πάνω, κάτω, έξω, κάπου, πουθενά, εδώ, εκεί, αυτού, οπουδήποτε, εμπρός, πίσω, δεξιά, αριστερά, ψηλά, χαμηλά, δίπλα, πλάι, απέναντι, μακριά, κοντά, μεταξύ, ανάμεσα, βόρεια, νοτιά, ανατολικά, δυτικά, γύρω, ολόγυρα κ.ά.
Χρονικά	Φανερώνουν χρόνο και απαντούν στην ερώτηση « πότε ;»	κάποτε, ποτέ, πότε πότε, τώρα, όποτε, οποτεδήποτε, αμέσως, ευθύς, ήδη, πια, μόλις, ακόμη, ξανά, συχνά, συνήθως, ύστερα, κατόπιν, πρώτα, πριν, νωρίς, αργά, χθες, προχθές, σήμερα, αύριο, μεθαύριο, πέρυσι, φέτος κ.ά.
Τροπικά	Φανερώνουν τρόπο και απαντούν στην ερώτηση « πώς ;»	έτσι, κάπως, αλλιώς, αλλιώςίκα, όπως, μαζί, καθώς, ως, σαν, καλά, κακά, ξαφνικά, ίσια, ωραία, άσχημα, χωριστά, μόνο, μονάχα, μονομιάς, επίσης, ιδίως, κυρίως, ακριβώς, ευτυχώς, ελληνικά, αγγλικά κ.ά.
Ποσοτικά	Φανερώνουν ποσό και απαντούν στην ερώτηση « πόσο ;»	τόσο, όσο, κάμποσο, οσοδήποτε, μόνο, πολύ, λίγο, λιγότερο, λιγάκι, περισσότερο, αρκετά, σχεδόν, τουλάχιστο(ν), περίπου, ολωσδιόλου, μάλλον κ.ά.

Βεβαιωτικά	Με αυτά επιβεβαιώνουμε κάτι.	ναι, μάλιστα, βεβαίως, βέβαια, βεβαιότατα κ.ά.
Αρνητικά	Με αυτά αρνούμαστε κάτι.	όχι, όχι βέβαια
Διστακτικά	Με αυτά δείχνουμε δισταγμό.	ίσως, τάχα, δήθεν, πιθανόν, πιθανώς, άραγε

Επιρρήματα που παράγονται από επίθετα και μετοχές

Εκτός από όλα τα παραπάνω, υπάρχουν στη γλώσσα μας πολλά επιρρήματα σε -α, τροπικά τα περισσότερα, τα οποία σχηματίζονται όμοια με τον πληθυντικό του ουδετέρου των αντίστοιχων επιθέτων, καθώς και μετοχών.

π.χ. Περάσαμε **υπέροχα** στην εκδρομή. (από το επίθ. υπέροχος}

Ζούσε **ευτυχισμένα**, (από τη μετοχή ευτυχισμένος)

Μερικά από τα επιρρήματα σε -α μπορούν να σχηματιστούν και σε -ως. χωρίς διαφορά στη σημασία.

π.χ. βέβαια - βεβαίως, σπάνια -σπανίως, μελλοντικά -μελλοντικώς κ.ά.

Υπάρχουν, ωστόσο, και επιρρήματα σε -α και σε -ως που έχουν διαφορετική σημασία, οπότε η χρήση τους χρειάζεται προσοχή· π.χ.:

Έλα αμέσως (= πολύ γρήγορα), αλλά : Τα αγοράζει άμεσα (= απευθείας, χωρίς τη μεσολάβηση κανενός) από τους παραγωγούς.

Μιλάει απλά (= με απλό τρόπο), αλλά : Εγώ απλώς (= μόνο) του μίλησα.

Αντίθετες (ή αντώνυμες) λέξεις

Αντίθετες (ή αντώνυμες) ονομάζονται γενικά οι λέξεις που έχουν αντίθετη μετα- & τους σημασία, όπως, για παράδειγμα, συμβαίνει μετά παρακάτω ζεύγη λέξεων:

Ουσιαστικά	Επίθετα	Ρήματα	Επιρρήματα
-------------------	----------------	---------------	-------------------

ζωή – θάνατος	άγριος - ήρεμος	γνωρίζω - αγνώω	ευτυχώς - δυστυχώς
αρχή - τέλος	γενναίος - δειλός	θυμάμαι - ξεχνώ	μακριά - κοντά
ομορφιά – ασχήμια	βέβαιος-αβέβαιος	μιλάω - σιωπώ	συχνά - σπάνια
ακμή – παρακμή	άδειος - γεμάτος	αδειάζω-γεμίζω	μαζί - χωρία
είσοδος - έξοδος	ευγενικός - αγενής	θυμώνω - ηρεμώ	πάντοτε - ποτέ